

In het lustrumboekje, dat ter gelegenheid van deze gebeurtenis werd uitgegeven stond onderstaand artikel van onze vroegere redacteur van Kleio. De redactie meende dit artikel geheel te moeten overnemen.

ANDERE DOCUMENTATIE

Is de geschiedschrijving over de twintigste eeuw wel mogelijk? De historicus kan immers geen afstand nemen; hij is nog gemoeid in de dingen die hij moet beschrijven. Bovendien mist hij belangrijke stukken, die ontoegankelijk in de archieven blijven liggen? Op welk materiaal moet en kan hij zich dan baseren? Kortom, staat het werk van een "Zeithistoriker" niet gelijk met het journalistieke bedrijf? Met die laatste kwalificatie lijkt de zaak dan wel afgedaan. Van de andere kant maakt die geringe "afstand" de geschiedbeoefening toch niet onmogelijk? Kind te zijn van de tijd, die hij moet beschrijven, biedt ook voordelen. Naar het woord van Woodward is zo'n historicus in staat "to understand basic matters, that leave no record". Tegenover het bezwaar dat de geschiedschrijver over de twintigste eeuw inderdaad meer documenten wenst te kennen staan vormveranderingen in het historisch proces sinds de tweede helft van de negentiende eeuw en voorts een enorme productie van berichten, waardoor het tegenwoordig onderzoek minder afhankelijk van de archieven schijnt te zijn dan voor vroegere perioden het geval is.

Huizinga mocht wél gebruik maken van kronieken; waarom een hedendaags auteur niet van kranten, wanneer hij over de koude oorlog gaat schrijven? Zeker als hij belangstelt in de psychologie collectieve, in een histoire des mentalités? Waarom is een impulsieve brief wél een interessante "bron" en een eenzijdig commentaar in een partijblad niet? Kan men de illegale bladen ongelezen laten, wanneer men de bezettingstijd bestudeert?

Waarom is het zo'n grote stap om te erkennen, dat radio, televisie en film kunnen bijdragen tot de documentatie van het jongste verleden en heden? Er dient overigens op gewezen te worden, dat een groot deel van onze techniet al te geringe kennis van wat zich achter het "ijzeren gordijn" afspeelt berust op het systematisch af luisteren van radio-uitzendingen. En dan moet u niet alleen aan Radio Free Europe denken.

De historicus staat onwennig tegenover deze nieuwe documentatie, hij mist ervaring ermee. Vandaar die grote behoedzaamheid. De vraag, hoe deze documentatie kritisch te waarderen, is van beslissende betekenis. Dat "Dr. Huybers" dit tot onderwerp van een symposion heeft gemaakt, getuigt van openheid en verantwoordelijkheidsgevoel tegenover de geschiedwetenschap.

A. F. Manning,
Hoogleraar in de wereldgeschiedenis van de 20ste
eeuw aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen

De ingezonden knipsels van Mej. A.E.Revers en van Dr. B.A.Vermaseren gaven Drs. H.J.Nannen aanleiding onderstaand artikel te schrijven.

R.

HET REVISIONISME IN DUITSLAND

Met de overwinning op Duitsland en Italië schenen nationaal-socialisme en fascisme tevens overwonnen. Er waren nadien hier en daar symptomen, dat deze ideeën wel nog hier en daar leefden, maar, zoals nog in 1963 Prof. H.R. Trevor Roper in de New-York Times poneerde, dit waren geen voortekenen van de toekomst, maar relikwieën van het verleden. "De mensen zijn gebonden aan hun eigen verleden en kunnen zich niet altijd aanpassen aan veranderde omstandigheden".

Het boek van Manfred Jenke "Verschwörung von rechts?", in de Colloquium-verlag in W.Berlijn eind 1961 verschenen, had deze Oxfordse professor uit zijn zoete rust kunnen doen opschrikken, althans wat betreft de situatie in Duitsland. Niet dat de ongeveer 90 "rechtse" organisaties zoveel betekenen; veel bedenkelijker is de omstandigheid dat er talloze, grote en kleine geschriften zijn verschenen en nog verschijnen, o. a. in de vorm van biografieën over Nazileiders, in drupende verering voor hun persoonlijkheid en daden. Het is duidelijk dat deze publicaties dienen om te bewijzen dat de schuld voor alle onrecht en ellende bij de anderen ligt en bovendien dat er van een mensonterend optreden van Duitse kant geen sprake is geweest. Deze redenering vindt men terug in de Deutsche National- und Soldaten Zeitung, een blad met een zeer grote oplage.

Deze grote publiciteit wijst er op dat prof. Roper geen gelijk heeft met de bewering dat men slechts met een groep mensen heeft te doen, die terugkijken niet vooruit, ook wanneer hij zegt dat deze groep geen betekenis heeft voor de toekomst. Dit meenden we na de eerste wereldoorlog met de opkomende beweging van Hitler ook. Het gaat er maar om of deze gedachte een voedingsbodem vindt bij het Duitse volk. Het is moeilijk om zich een oordeel hierover te vormen. De grote verbreiding van bovengenoemde lectuur lijkt in ieder geval zeer bedenkelijk. En over die voedingsbodem gesproken: is het niet altijd weer pijnlijk voor een niet-Duitser, wanneer deze, in Duitsland reizend, met een Duitser in gesprek komt en dan hoort dat deze het land van de tourist zo goed kent. Omdat hij er in de oorlog is geweest. Daaruit spreekt in ieder geval dit, dat er geen schuldgevoel of beschamend gevoel is over het verleden, als volk, en dat men daardoor de fijnheid mist om althans over die kennis van het land van de tourist te zwijgen.

Dat streven om alle schuld af te wijzen wordt in de laatste jaren versterkt omdat er ook hulp uit het buitenland komt. De Oxfordse professor A. J. P. Taylor betoogt in zijn "Origins of the second Worldwar (vertaald als "Die Ursprünge des zweitens Weltkrieges", Gütersloh 1962) dat Hitler Duitsland alleen wilde bevrijden van het "dictaat van Versailles": niet Hitler, eerder Chamberlain is de schuldige. Hitler is b.v. de man, die Chamberlain van een oor-